

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec.
Stane za celo leto 12 lir.
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Ljubljana
S. H. S.

Štev. 6

Junij 1925

Upravništvo in uredništvo ::
GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

O izobrazbi in še kaj.

Živinoreja in živinozdravništvo: Dr. Anton Ravnik: Hromota mladičev. O prašičji krmi.

Mlekarstvo: Črno maslo. Tako je prav!

Sadjarstvo: France Magajna: Važnost listja pri rastlinah. J. U.: O črvivosti jabolk. Just Ušaj: Krvava uš. Spored izleta v Masso-lombardo.

Vinogradništvo in kletarstvo: Kongres zastopnikov zadrudnih kleti. Peter Vallig: Obisk zadrudnih kleti v okolici Modene.

Poljedelstvo in vrtnarstvo: P. Vallig: Uničevanje peronospore na krompirju. Koruza in fižol. Presajenje koruze. Pletev koruze. Pridelelek svilodov.

Čebelarstvo: Dr. Jos. Ličan: Čebelarska razmišljanja.

Zadrudništvo: David Doktorič: Obvarujmo naše zadruge duha korupcije! Doktorič: Sprememba garancijskega zakona. Žigosanje kolkov v trgovskih knjigah s slov. besedilom. Zadruge in dopisovanje z Zadružno Zvezo Posojilnice in skupno nakupovanje blaga.

Vprašanja in odgovori.

Tržni pregled.

Gospodarski koledar: Kmetovalec v juniju.

Gospodarski drobiž.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

Fr. Kov.: Članek je že stavljen, pride na vrsto v prihodnji številki. Se priporočam.

Sotrudniki so naprošeni, da dopošljejo prispevke za julij vsaj do 30 junija.

UPRAVA »GOSPODARSKEGA LISTA« kupuje prvo in drugo številko Gospodarskega lista letnik 1924. Kdor izroči upravi obe številki, dobi za obe 4 L, kdor pa izroči samo eno od omenjenih številk, dobi 1.50 L.

Zadruge!

Vse potrebne tiskovine in mape za menice dobite pri »Zadružni Zvezi«, v Gorici.

Nabava semenske ajde.

Podpisana Zveza je pripravljena zagotoviti semensko ajdo vsem kmetovalcem, ki jo pravočasno naroče. Ker moramo nabaviti ajdo iz inozemstva, se na prepozna naročila ne bomo mogli ozirati.

Zadružna zveza v Gorici,
Corso Verdi 37.

Mlekarske in sirarske potrebščine.

Podpisana Zveza ima v svojem uradu na razpolago najrazličnejše mlekarske in sirarske potrebščine, kot posnemalnik tvrdke »Persoons« (izborno belgijsko blago), vrče za mleko, obode za sir, platno, mlečne gostomere itd. Vsak si lahko ogleda.

Sestavljamo brezplačno proračune za cele sirarne in maslarne.

Zadružna Zveza v Gorici.

Mali oglasi

Oglasi pod tem naslovom stanejo za vsako besedo 20 stotink, najmanj pa 5 Lir za priobčitev v eni številki, za več števil po dogovoru. Oglasi se sprejemajo pri upravi vsak delavnik od 9. do 12.

Posnemalnik ročni, znamke „Melotte“, je na ogled in na prodaj za znesek 700 lir pri Mlekarski zadrugi na Dabru pri Št. Viški gori.

Cena oglasom.

| Stran | 1 šte. | 6 šte. | celo leto |
|---------------|--------|--------|-----------|
| 1 | 100 L | 350 L | 500 L |
| $\frac{1}{3}$ | 60 „ | 200 „ | 300 „ |
| $\frac{1}{4}$ | 40 „ | 120 „ | 180 „ |
| $\frac{1}{8}$ | 25 „ | 65 „ | 100 „ |

TELEFON: Sporočamo vsem članicam, da imamo upeljan telefon št. 283.

Zadružna Zveza v Gorici.

Domača kavarna „Caffè Adriatico“

GORICA — Na Travniku — GORICA
Shajališče deželanov. — Solidna postrežba. Tu in inozemski časopisi.
— Za obilen obisk se priporočata
Nadig - Pečenko, lastnika.

Za novoporočence Skladišče tkanin

Corso Verdi šte. 1
Volнено blago, bombaževine, tkanine, odeje, tržli, (dvonitnik) volнено blago za moške inž ženske.



Podružnica: **Via Carducci (Gospoška ul.) 11**

Izdelano perilo za moške in ženske, laneno platno in bombažasto, popolne bale, preproge iz baržuna, linolej. —

Vse blago je po nizkih cenah.

Arturo de Rossi - Gorica

Telefon 276



Nemški in čehoslovaški
kmetijski stroji
in plugi se dobe pri
M. Brezigar & sin
Edina zaloga v Gorici
Via Carducci (prej Gospoška ul. št. 19 dvorišče)

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto IV. Štev. 6
Junij 1925

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

O izobrazbi in še kaj.

Večkrat trdimo, da nam je potrebna izobrazba. Izobrazba pa ni potrebna samo onim, ki so raztrgali samo en par hlač v šolskih klopeh, potrebna je vsem, tudi onim, ki so trgali hlače na visokošolskih klopeh.

Izobrazbo delimo navadno v dva dela, in sicer v srčno in v umsko. Prva nam mora dati dobrega poštenega človeka, ki bo svojemu bližnjemu dober sosed in prijatelj, pomočnik v stiski, ki se ne bo dal prodati za počen groš. Umska izobrazba nam pa mora dati človeka, ki bo kaj znal, ki ne bo verjel vsaki babji kvanti ter ne bo takih kvant širil. Le umsko izobražen človek se ne bo dal pometati od nikogar, vedno in povsod bo znal nastopati za svoje pravice in boriti se proti krivicam.

Katera izobrazba nam je potrebna, ali umska ali srčna? Potrebni sti nam obe, ker le srčno in umsko izobražen človek bo v resnici človek na svojem mestu, pošten in prijateljski napram svojemu bližnjemu, neupogljiv v borbi za pravice; tudi v svojem gospodarstvu si bo tako izobražen človek znal pomagati.

Kako si pa tako izobrazbo pridobimo? Srčne izobrazbe ne more dati ne šola in ne knjiga, srčno izobrazbo more dati domača družina, predvsem mati, cerkev in pošteno društvo. Umsko izobrazbo nam pa more dati šola in knjiga, dober časopis in list in pa opazovanje življenja. Tudi po-

slednje je potrebno, ker življenje je ena najvažnejših in največjega vpoštevanja vrednih šol.

* * *

Kakšno izobrazbo pa naj ima naš kmet-ski posestnik? Kako naj jo dobi? Naš današnji kmet-ski gospodar potrebuje vsestranske in mnogo izobrazbe. Potrebna mu je srčna izobrazba, potrebna pa tudi umska, in ta danes v taki meri, kot nikdar prej. Naš kmet-ski gospodar bi moral vedeti, kako čimbolj poveča svoje pridelke, kako jih more zboljšati in dvigniti jim vrednost ter kako jih najbolje prodati, izbiti iz njih največ denarja.

Kako naj dobi naš posestnik tako umsko izobrazbo? Danes ima manj možnosti, kot je imel kedaj prej, obupati pa ne smemo. Eno je gotovo, in sicer je gotovo, da si naš mali gospodar ne more pomagati, ako se ne bo naslonil na bližnjega, ako se ne bo združil po načelu: Sloga jači, nesloga tlači. Naše gospodarstvo se ne da izboljšati, ako se bo razvijal vsakdo kot osiroteli bor na pusti skali, temveč le v skupni vzajemnosti kmetovalcev.

Zavedati se pa moramo, da so vse poti k napredku posejane s trnjem, s skrbjo in žulji, kajti še vedno velja izrek: »V potu svojega obraza si boš svoj kruh služil«. Ta izrek je bil resničen, je in bo vekomaj.

Rajsko, brezskrbno življenje na zemlji ni mogoče, posebno ne brez trdega dela.

Živinoreja in živinozdravništvo

Hromota mladičev.

Nič manj nevarna od bele griže (glej »Gospodarski list« št. 5) je hromata žrebet, telet in jagnjet. Obe bolezni sta povzročeni od različnih bakterijev (kužnine); obe sta torej kužni bolezni.

Hromata se spozna po gnojnem vnetju sklepov in gnojnem zastrupljenju krvi. Največkrat je poppek vzrok okuženja, redkeje čravo; le izjemoma se je mladič okužil že v materinem telesu.

Pojavlja se ta bolezen posebno pri sesajočih žrebetih in teletih, v manjši meri pri jagnjetih.

Okuženje se vrši — kot omenjeno — največkrat potom popka, ozir. njegovih krvnih žil, ki so neposredno po porodu še odprte. Skozi te cevi pride prav lahko kužnina, ki se nahaja na stelji, na tleh ali pa umazanih rokah človeka, v notranjost popka. Ta možnost okuženja traja toliko časa, dokler se ne posuši tkanivo popkove. Oboleli novorojenčki izločajo iz telesa mnogo kužnine, ki se zbere na tleh in na stelji; vsled tega so pozneje rojeni mladiči tem bolj izpostavljeni okuženju. Kjer je veliko število mladičev, postanejo navadno vsi žrtev te smrtnonevarne bolezni.

V prostornih in zračnih prostorih, kjer živali ne živijo ena poleg druge, je okuženje bolj redek slučaj.

Ker se nahaja kužnina v zemlji, se bolezen pojavi tudi sama ob sebi.

Bolezniški znaki se pojavijo navadno v prvih 48. urah po porodu, včasih pa tudi pozneje, redkokdaj pride na svet že okužen novorojenček.

Poppek se vname, oteče, postane bolj občutljiv in vroč. Iz popkove odprtine se da iztisniti gnojasta snov. Ako se opisano vnetje popka takoj pravilno zdravi, zamore živalica popolnoma ozdraviti. Toda bolečina na tem mestu vedno bolj raste in se razširi na celo telo. Znaki splošnega okuženja ozir. zastrupljenja krvi so tedaj vedno bolj očitni. Mladiči nočejo več se-

sati, otopijo in venomer ležijo na tleh. Telesna toplina je zvišana, utripanje žile in dihanje je bolj pogosto.

Izmed znakov nastopi najčešče in najprej vnetje v členih. Živalica počiva na eni ali dveh nogah in izraža nekak občutek bolesti. Med hojo šepa (hroma). Kmalu otečejo posamezni členi posebno skočni in bicljev člen ter koleno. Za nekoliko časa otekline členov izginejo ali pa se še bolj zvečajo ter na enem ali drugem mestu počijo. Izprazni se tedaj iz sklepa neka sluzno-gnojasta tekočina.

Kadar zbolijo poleg omenjenega še drugi telesni organi, ni več rešitve na okrevanje. Obolijo-li pljuča, tedaj se pojavi boleč kašelj in hitro dihanje, čemur sledi izceja iz nosa. Hudi krči mišic, pozneje pa otrpnenje so dokaz, da je tudi živčevje prizadeto. V očesu se tudi često opaža splošno notranje vnetje.

Skoro ni slučaja, da bi živalica ne bolehal na črevesnem vnetju. Mladiča mučijo hude trebušne bolečine in driske; blato njegovo je v začetku svetlo, pozneje temno barvano, redko in zelo smrdeče. Kakor pri beli griži se izločajo iztrebki tudi pri hromoti brez sodelovanja mladiča.

Živalica vidno slabša, telesna toplina pada pod pravilno stopinjo; udje in ušesa so hladna. Končno mladič pogine.

V zelo akutnih (hitrih) slučajih pogine živalica že v 1—3 dneh. Kadar se omeji bolezen krajevno, v tem slučaju le na poppek, utegne živalica okrevati ko počni ozir. se predere gnojna otekline. Tudi vnetje členov, ki nikdar ne manjka, polagoma izgine. Vendar mladič popolnoma ne ozdravi, kajti v zgloboh se vrši neka izprememba, ki ovira pravilno pregibanje.

Za slabo znamenje se morajo smatrati stalno visoka vročica, huda driska in vnetje v več členih. V takšnih slučajih pogine živalica v teku 2—3 tednov. — Kadar se bolezen zavleče (kronična), živalica popolnoma obnemore v 2 do 3 mesecih.

Sorazmerno pogine največ žrebet; od 100 žrebet jih podleže 50, od telet pa 35 do 40.

Razločevati hromoto od drugih, podobnih boleznih ni težko. Pridruži-li se vnetju popka — ki se lahko spozna — še bolešt v členih, takrat brez dvoma spoznamo hromoto. Kadar je vnetje popka neznatno ali ga sploh ni, tedaj bi se bolezen lahko zamenjala. Pri presojanju nam pridejo na pomoč drugi že naštetih znaki. Gnoj v oteklah členih pri tem odločuje; merodajno je za diagnozo tudi notranje vnetje očesa, ki se sicer nikdar ne pojavi v tako zgodnji mladosti. — Edino hitra oblika (akutna) hromote je najbolj podobna beli griži novorojenčkov. Čim se hromota bolj razvija, postaja razločevanje temdalje bolj lahka stvar. Razvidno je to pri vnetju členov in popka, kar se ne opaža pri griži.

Zdravljenje hromote ni lahko. Živinozdravnik se poslužuje v začetku posebnega cepiva in sicer z dobrim uspehom. Vnetje popka zahteva hitrega zdravljenja, ki obstoji v čiščenju in razkuženju; včasih je potrebno oteklino prerezati. Takoj v začetku se priporoča vneti člen mazati z živo-srebrnim mazilom. Ako se je nabrala v členu že večja množina tekočine (eksudat), tedaj je bolje poklicati veččaka, ki prereže sklep in razkuži njegovo notranjost. — Bolnemu mladiču se mora dati primerna hrana kot mleko, jajca. Zahteva se nadalje dovolj gorak, čist in zračen prostor.

Največjo važnost je treba polagati na odvracanje, ki je najlažje in najuspešnejše sredstvo zoper razširjanje te hude bolezni. Prvi predpogoj pravičnega odvracanja obstoji v čistosti. Hlev mora biti čist in oseba, ki ima opravka z mladičem, mora imeti snažne roke.

Živali v visoki brejosti naj se spravi v zato določen prostor, ki mora biti pred in po porodu razkužen. Novorojenček naj se ujame na svežo steljo ali čisto platneno rjuho. Strogo naj se označeno izvaja posebno v že okuženih prostorih.

Breje živali se mora pravilno krmiti. Samo zdrave živali naj se uporabljajo za pleme. Važno je dalje izpiranje zunanjih spolnih delov ter nožnice pred porodom.

Najbolj enostaven in najboljši način zdravljenja popka takoj po porodu je mazanje popkovine z jodovo tinkturo, ne da bi se pri tem dotaknila roka popka.

Dr. Ravnik Anton,
živinozdravnik.

O prašičji krmi.

Prašičerejska postaja v Berlinu je napravila mnogo zelo važnih poskusov, tičočih se prašičje krme. Iz dosedaj objavljenih podatkov imenovane postaje smatramo za važne naslednje:

Po izjavi ravnatelja postaje g. Müllerja bi morali pri prašičereji v izdatni meri uporabljati zeleno krmo, ki predstavlja za prašiče zelo zdravilno, prijetno in tudi najcenejšo hrano. Ker vsebuje sveža krma zelo mnogo vode, ni taka krma pripravna za prašiče v debelitveni dobi, pač pa za mlade in suhe prašiče. Zelena krma poveča prašičji želodec, ki postane bolj sposoben za prebavljanje, kar koristi posebno za poznejšo dobo, ko naj se prašič debeli.

Najprimernejše je gnati prašiče na pašo, ako pa to ne bi bilo mogoče, naj se jim poklada zelena krma v svinjaku.

Zelena krma za prašiče naj bo mlada, tanka, brez drvenih primesi, kot jih vsebuje stara detelja, itd. Najboljšo zeleno krmo nudi mlada detelja, in sicer predvsem domača detelja (prašičja, kranjska) in lucerna.

Dobra krma za prašiče je tudi krompir, katerega pa prašiči lažje prebavijo, ako jim je bil podan kuhan.

Krimska pesa in korenje prija mladim in suhim prašičem, debelim pa koristi zelo malo.

Od žit nudijo najboljšo prašičjo krmo kuruza in ječmen. To zrnje naj se podaja v zdrobljenem stanju.

Otrobi niso posebno dobra krma za prašiče, ker vsebujejo zelo mnogo celuloze (lesnine).

Zelo dobra krma za mlade prašiče je posneto mleko, samo ako ga je mogoče dobiti. Posneto mleko se lahko uporablja tudi za mlade sesajoče pujske, ako ima mati malo mleka ali preveč mladičev in jih hočemo vse prerediti. Mesto materi-

nega mleka dobe lahko pujski mlečno hrano, pripravljeno iz posnetega mleka in nekoliko zdrobljenega, premečkanega kuhane krompirja.

Pri krmiljenju prašičev delajo prašičerejci sledeče pogreške:

1. Vsi prašiči dobe enako krmo, pa naj bodo še pujski ali že nekaj malo odraščeni ali noseče ali doječe svinje, itd.

2. Krmi dodajajo prašičerejci preveč vode, kar kvarno vpliva na prebavo, ker požrejo prašiči krmo brez premlevanja z zobmi in brez zadostnega oslinjenja krme v gobcu.

3. Prašičerejci krmo največkrat prekuhajo, vsled česar trpe gospodarsko škodo na gorivu, poleg tega pa tudi krma ni tako tečna.

4. Krma vsebuje navadno premalo dušičnatih snovi, vsled česar se doječe svinje zelo posušijo, drugi prašiči se pa neradi debelijo.

5. Krma vsebuje navadno tudi premalo apnenca, vsled česar se okostje živali nepravilno razvija in vsled česar trpe živali na obolenju kosti (kostolomnica, kruljave noge itd.).

6. Debelenje prašičev se preveč zateguje, to je tudi še v dobi, ko prašiču pojema apetit, vsled česar prašič več ne plača podane krme.

7. Mnogokje drže preveliko število prašičev, vsled česar ni na razpolago dovolj krme in so vsi prašiči suhi. Kdor hoče rediti več prašičev, naj skrbi tudi za več krme.

Ravnatelj Müller polaga zelo veliko važnost (točka 4) na vsebino dušika v krmi, ki predvsem ugodno vpliva na hitri razvoj prašičev. Dušika pa ne potrebujejo živali v vseh starostnih dobah enako, temveč največ v mladosti, pozneje manj.

Ako vsebuje navadna krma premalo dušika, ga moramo nadoknaditi z močnimi krmili. V tem oziru lahko uporabljamo sledeča krmila: Seme od soje, mesno moko, ribjo moko, posušene glivice iz pivovarn, ki vsebujejo 40 do 60% dušika, potem pa različne oljate pogače, predvsem orehove.

Pri krmiljenju mladičev moramo paziti na prehode od ene krme k drugi, ki naj se izvrše polagoma. Paziti moramo poleg tega na čistost in na podajanje krme v rednih rokih.

Mlekarstvo

Črno maslo.

Da je maslo rumeno ali belo, lepo dišeče ali žltavo itd., sem podpisani že davno vedel, a da se dobi tudi črno maslo, to mi je pa bilo novo. In vendar mi je prišel pred kratkim kos črnega mlekarniškega masla v roke.

Dolgo sem se vpraševal, kaj je počrnelosti vzrok, a popolnoma pravega vzroka nisem mogel najti. Vedel sem sicer, da bo plesnivost sodelovala pri počrnenju, a to mi ni zadostovalo. Da pridem stvari do dna, sem sklenil obiskati dotično mlekarstvo. Danes mi je jasno, kako je maslo počrnelo, ker v oni mlekarni sem videl sledeče:

Za mlekarstvo služi prostor, ki bi res prijal za kakšno stranišče, mogoče tudi za shrambo kisle repe, a ne za mlekarstvo. Ta-

koj ko sem odprl vrata, mi je udaril v nos puh po gnilobi in plesnobi. Rekel sem si: seveda v tem prostoru gotovo ne bo dobrega masla.

In v navedenem prostoru shranjujejo smetano in vse mlekarniško orodje.

Vprašal sem, kje je smetana. Pokazali so mi dva vrča, od katerih je bil eden pokrit s pokrovom od pinje, drugi pa z nekimi lesenimi pokrovom, ki je imel na sredi majhno luknjico. Smetana je smrdela po zaduhlosti, tako kot voda, ki se že dolgo nahaja v gnilem škafu. Pri ogledu pokrova sem opazil nadalje, da je bil napravljen iz starega, piškavega lesa, pri robu pa je bil prevlečen s črnim plesnjem.

V takem stanju, kot je bila smetana, v takem stanju je bila tudi druga mlekarska

posod. Posnemalnik ni bil očiščen gotovo že teden dni, vrč za tehtanje mleka pri prevzemanju je bil tudi ves masten. Podobno je bilo vse drugo.

Ako tako ravnamo z mlekom in smetano in ako hranimo maslo še kje na kakšnem zaduhlem prostoru, tedaj se nam ni potrebno čuditi, ako maslo počrni. Počrni pa maslo vlasedi plesnobe.

* * *

Kaj je vreden tak mlekar, ki tako ravna z mlekom, smetano in maslom? Tak mlekar ni vreden pouka, pač pa s palico. Tako ravnanje je skrajna brezbržnost, nemarnost, lenoba, čednosti vredne palice.

Odgovorni činitelji zadrug, pazite na red in čistost v mlekarnah in zavedajte se, da ni sposoben za mlekarja vsakteri, ki je vsaj tri dni pasel živino na planini.

inž. Rustja.

Tako je prav!

Na platnicah priobčujemo »Vabilo k občnemu zboru« Mlekarske zadruga v Trnovem na Notranjskem. Med drugimi točkami dnevnega reda je tudi točka 6, ki se glasi: »Sklepane o ukrepih glede vnovčenja češpelj«. Torej bodo na občnem zboru govorili tudi o češpljah. Kaj pa imajo češplje opraviti z mlekom?

V kolikor nam je znano delovanje Mlekarske zadruga v Trnovem, vemo, da prodaja omenjena zadruga mleko svojih članov (mleko prevažajo v Trst), poleg tega se peča zadruga tudi z nabavljanjem umetnih gnojil in močnatih krmil za svoje člane, sedaj pa hočejo razmotrivati tudi vprašanje češpelj, ki so za ondotni okraj eden najvažnejših pridelkov. Pred vojno so iz češpelj kuhali žganje, mnogo češpelj so pokupili tudi Brici in jih olupili ter posušili. Danes je vse to več ali manj prestalo in potrebno je iskati novih načinov vnovčenja.

Popolnoma pravilno je, da se na občnem zboru tudi mlekarske zadruga razmotriva tako važno vprašanje, ki živo

zajeda v gospodarstvo članov. Vse mlekarske zadruga bi si morale vzeti to za zgled in tudi one razmotrivati na občnih zbiorih in odborovih sejah različna podobna vprašanja. Takih vprašanj pa je v območju mlekarske zadruga mnogo in povsod. N. pr.:

Predvsem bi bilo potrebno, da bi razmotrivali pri mlekarskih zadrugah vprašanje živinoreje. Širom dežele, posebno na Tolminkem vlada veliko pomanjkanje plemenskih bikov. Mlekarske zadruga bi morale razmotrivati, kako bi se to pomanjkanje odpravilo. Ker so skoraj vse mlekarske zadruga včlanjene pri eni višji gospodarski organizaciji, bi lahko tam potrkale za nasvete, navodila in pojasnila.

Marsikatera mlekarska zadruga se precej zanima za pridobitev ali zboljšanje lastne planine. To delo je hvalevredno, to pa ne sme biti vse. Mlekarska zadruga bi morala tudi pospeševati zboljšanje senožeti, česar ne bomo dosegli, ako ne bomo senožeti gnojili. Mlekarska zadruga bi morala preskrbeti svojim članom strokovno predavanje o rabi umetnih gnojil ter potem tudi umetna gnojila skupno naročiti.

Kjer ni konsumnih zadrug, bi morale mlekarske zadruga tu pa tam za svoje člane nabaviti tudi katere druge najvažnejše potrebščine, recimo močna krmila, (oljnate pogače), otrobi, pa tudi koruzo in belo moko.

Za enkrat bodi dovolj različnih takih nalog, naštetih bi mogli še drugih. Nujno je potrebno, da je mlekarska zadruga živa gospodarska jedinica, ker ima zato tudi vse predpogoje. Kje so člani navezani, da pridejo vsaki dan na gotovo mesto, kakor pri mlekarski zadrugi? To dejstvo moramo izrabiti in ako ga bomo, tedaj bomo lahko rekli, da ima mlekarska zadruga dobro vodstvo, kateremu je v resnici na srcu gospodarska dobrobit članov.

Seveda ne smemo zanemarjati mleka, masla in sira, za kar je predvsem »mlekarska« zadruga.

| | | |
|--|---------------------|--|
| | <h2>Sadjarstvo</h2> | |
|--|---------------------|--|

Važnost listja pri rastlinah.

Preprosti, nepoučeni ljudje imajo vse polno mnenj in prepričanj, ki so temeljito zgrešena in napačna. Naprednejši in ukaželjniji se takih zmot kmalu rešijo; nasprotno je res pri tistih starokopitnežih, ki so se prisušili k svojemu prepričanju, da so nezmotljivi. Če trdijo, da zemlja ni okrogla nego ploščata kakor mlinec, bodo trdili tako vse tja »do svojega zadnjega dne«; ni ga dokaza, ki bi jih prepričal. Taki ljudje so coklja napredku; ko sovražijo novotarije, sovražijo tudi one, ki jih uvajajo.

Človek si prizadeva, da bi v svojem boju za obstanek spoznal naravo in njene neizmenljive zakone in bi potem v soglasju z njimi uravnal svoje življenje. Človek je tisti, in ne priroda, ki mora vedno obračati »plašč po vetru«. Nikdar zadovoljni človekov duh vedno stika okoli in išče novih prirodnih skrivnosti, oziroma poskuša raztolmačiti skrivnosti, ki so nam vsakdanje. In ko se mu kdaj posreči, pride nenadoma na neznano polje novih idej, ki včasih napravijo temeljito revolucijo v naših prepričanjih.

Tako na primer je med nami povsem vdomačena misel, da vse prihaja iz zemlje. Vino, ki ga pijemo, je iz zemlje in kruh, ki ga jemo je tudi iz zemlje. Do tega naravnega prepričanja smo prišli radi tega, ker vidimo, da trta ali žito vzraste iz zemlje. Marsikdo bi se pa silno začudil, če bi vedel, da rastlinstvo dobiva iz zemlje le silno malo tvarin in da je glavno, kar sestavlja rastlino, prišlo iz zraka.

Iz zemlje dobiva rastlina na primer svoje tri najglavnejše redilne snovi, namreč fosfor, kalij in dušik. In koliko mislite jih potrebuje? Poldrugi odstotek dušika, dva odstotka kalija in pol odstotka fosforja. Skupaj torej štiri odstotke — pa ostalih 96% — kaj so ti? Te pa sestavljajo ogljik, kisik, vodik, silikon (raztopljeni kremenec) in par odstotkov je še drugih rudnin.

Zdaj, silikon ni rastlinam baš nujno potreben — če je ali pa če ga ni, rastlina vseeno uspeva. Kisik in vodik dobi rastlina iz zemlje v obliki vode. Glavna sestavina rastline pa je ogljik in tega vsega dobi iz zraka. Les in vsa vlakna sploh v rastlini so v glavnem oglje. Glavne sestavine semena, gomoljev ali korenov so pa — poleg vode — ogljikovi vodani (hidrati) — zopet je tu ogljik na prvem mestu. Torej vsepovsod v rastlinstvu je ogljik glavni gradbeni material in brez njega si niti misliti ne moremo rastline. Tu pa pridemo do dejstva, ki se bo zdelo marsikomu presenetljivo: rastlina raste iz zemlje, sestavljena je v glavnem iz ogljika, v zemlji je pa ogljika tako malo, da sploh ne pride v poštev. Od kod pa pride, če ne iz zemlje? Iz zraka. Kako? Rastlina ga vsrka vase skozi luknjice na svojem listju.

Hlevski gnoj, ki ga vozimo na njive, je v pretežni večini ogljik; ta v zemlji strohni in segnije ter uide iz nje v obliki ogljikovih plinov v zrak. Kar je ogljika v zemlji, je koristen le v toliko, da jo rahlja, da služi kot nekak dom koristnim glivicam, da ohranja vlago v zemlji, - da bi pa bil sam na sebi redilna snov, ki jo srkajo koreninice vase, to ni res in je v tem pogledu praktično brez koristi. Ves ali skoro ves ogljik dobi rastlina iz zraka.

Listje, ki vrši to čudovito funkcijo, da namreč vsrkava iz zraka ogljik v obliki plina, ki mu pravimo ogljikova kislina, je vsled tega iste važnosti za rastlino kot so koreninice — v gotovih slučajih celo še večje. Imamo namreč tudi take rastline, ki ne potrebujejo iz zemlje nikakih redilnih snovi; posodica s čisto vodo, v kateri se močijo, jim povsem zadostuje — vso potrebno hrano pa dobijo skozi svoje zelene liste iz zraka.

Vsak kmet sicer več ali manj pozna važnost listja, toda ni vsak, ki jo pozna zadostno. Potrgajmo listje na trti in grozdje bo na mah obstalo v rasti in ne bo več dozorelo; oberimo liste na mladem drevescu

in rastle ne bo več dokler ne napravi — če je dovolj močno — drugega listja; če nam peronospora uniči listje na krompirjevih grmljih ne bo gomoljev pod njimi, če se niso napravili do tedaj. To velja vsepovsod v kraljestvu rastlin.

Zdaj se pa malo ozrimo na naše navade in na trdna »prepričanja«. Ko precepljamo sadna drevesa, ki imajo obširne korenine, imamo navado porezati ali odžagati vse veje raz njih in vse drobne odrastke. Vse zelenje, ki ga ima potem drevo, se nahaja na poganjkih cepičev in to je silno malo. Par ducatov je listov in ti naj potem celijo številne in hude rane, ki smo jih napravili, gradijo naj poganjke, debelijo naj deblo in daljšajo korenine. Kje je to mogoče? Drevo si hoče pomagati samo in požene vsa svoja adventivna očesa, ki bi drugače dremala. Mi pa — »vzorni sadjarji« — gremo brž in porežemo tiste poganjke po vejah ali deblu, ker sme »prepričani«, da jemljejo cepičem moč. Posledica? Drevo raste par let in usahne.

Naj govori kdorkoli in kar hoče, vsak najpriprostejši razum lahko ume, da drevo potrebuje vse tisto listje, ki bi zrastle na vejah, ki smo jih odžagali. Vsled tega bi morala biti ob precepljanju naša prva dolžnost varovati vse stranske poganjke, ki so na precepljenih vejah. Pustiti moramo tudi tiste veje, ki jih nismo hoteli precepiti. Te veje odžagamo naslednje leto, drobnejše poganjke pa pustimo tam tako dolgo, da si drevo zopet opomore — magari pet let lahko ostanejo, še bolje bo, da jih le imamo pod kontrolo.

Ako namreč tako ravnamo, se rado dogodí, da začnejo stranski poganjki močno poganjati na račun vcepljenih cepičev, ki ostanejo zato slabotnejši. Toda temu odpomoremo z malim trudom. Treba je le, da takim poganjkom od časa do časa priščipnemo vršičke, da tako zelenijo naprej, rastejo pa ne več. To je treba napraviti od časa do časa tja do druge polovice poletja, ko preneha rast poganjkov in začenja dozorevanje mladik in shranjevanje rezervnih snovi za prihodnje leto. Naša pažnja obstaja torej le v tem, da tistim poganjkom na precepljenem drevesu, ki jih bomo čez čas odstranili, ne dovolimo, da bi se razvi-

jali in poganjali naprej; njihovo listje naj koristi oslabljenemu drevesu in ne njim samim.

Med našimi sadjarji opažam st. ro. a. slabo navado, da obrezujejo mlada drevesca vse lepo od tal do vrha; vse poganjke na šibkem debelcu odstranijo, češ, da bo imel vrh zato več moči. Ta navada izhaja iz napačne domneve, da je prišlo iz zemlje vse, kar je v drevesu. Pa imajo zato pet ali šest let stara drevesca, ki imajo deblo komaj centimeter ali dva debelo in ki je iste debelosti pri tleh kot na vrhu pod krono.

Mlado drevesce kot je bil prej slučaj pri precepljenem, potrebuje mnogo zelenja, t. j. listja. Samo si pomaga s tem, da požene po vsem debelcu poganjke, ki zelenijo. Ako mu odrežemo te, potem seveda nima listja nikjer drugje kot na tisti šibici na vrhu in zato zastane v rasti in razvoju. Da se to ne zgodi, pustimo mu vse poganjke po deblu, ki jih pa moramo priščipavati (pincirati) vsakih osem ali deset dni, da ne poganjajo naprej, le vrhnjega pustimo v miru. Kadar pa doseže eden ali drugi na debelcu debelino svinčnika, ga odrežemo proč, ker če bi čakali naprej bi debelil in tam bi nastala prevelika rana, ko bi ga končno odstranili. Tako se bo drevesce lepo razvijalo in debelce bo imelo lepo stožičasto obliko. Če bomo stranske poganjke redoma odstranjali, ko hitro dosežejo svinčnikovo debelino, jih bo čedalje manj in ob času, ko bo treba drevesce presaditi na stalno mesto, jih bo le malo, ki jih odstranimo tedaj, ko itak moramo vsled presajenja mnogo poganjkov tudi v kroni skrajšati na njem.

France Magajna.

O črvivosti jabolk.

Naša jabolka so kaj rada črvida. Črvivost povzroča jabolčni molj. Metuljček tega molja polaga v juniju jajčka na zeleni plod. Iz tega jajčka se izvali molj, ki se zarije v jabolko. Notri izje peščiče in jabolko porumeni in odpade. Ko doraste molj, izleze iz jabolka in se zabubi pod lubdom na drevesu. Tega škodljivca pokončujemo na razne načine in sicer z večkratnim in skrbnim pobiranjem odpadlega sadja, z pritrjenjem lepljivih pasov okoli

debel, z snaženjem debla in škropljenjem z »Antiparassitom« pozimi in s škropljenjem z 1% raztopino svinčenega arzenjata v mesecu juniju. Slednje sredstvo je zelo učinkujoče in uspešno; le pri škropljenju moramo paziti, da nam tekočina ne pride v usta, ker je strupena. Po dovršenem škropljenju si moramo umiti roke.

J. U.

Krvava uš,

Krvava uš je najhujši škodljivec jablane. Kjer se ta ostudna golazen močno razširi, jo je težko popolnoma zatreti. Krvava uš napada jablano na vseh delih drevesa in celo na koreninah ni redka. Ta uš se hrani s sokom, ki ga srka iz drevesa. Živi navadno v velikih in mnogoštevilnih skupinah. Na mestih, kjer se je brezštevila golazen naselila, nastanejo na deblu in mladikah raku podobne otekline. Vsled velike zgube soka, začne drevo očitno hirati.

Krvava uš je majhna, plavkasto-rdeča živalica, obdana z belim puhom. Kjer jo s prstom zmastimo, pušča rdeči madež. Odtod njeno ime. Krvava uš se največ razmnožuje brezspolno, to je v devištvu. Neoplojene uši zležajo žive ušice in sicer vsaka približno štirideset. To se v enem letu 8—10 krat ponavlja. Zato se ta golazen tudi tako neznansko naglo širi. V sredi poletja se pojavijo nekatere uši s perutnicami. Te uši zlete v zrak in okužijo druga drevesa. Ušice teh uši so potem dveh različnih spolov, torej samci in samice. Te uši se potem pariyo in samice položijo svoja jajčka v razpokline lubada na jablanah. Ta jajčka prezimijo in spomladi se izvale iz njih samice, ki se potem razmnožujejo v devištvu. Krvava uš pa ne prezimuje samo v obliki jajčka, ampak prezimujejo tudi one samice, ki se razmnožujejo brezspolno. Čez zimo zgubijo te uši ves puh in zato jih je težko opaziti na lubadu, ki je iste barve kot so uši.

Krvava uš ne napada vseh vrst jablan enako močno. Posebno ji gre v slast sok od čislane zlate parmene, belega zimskega kalvila in kasselske parmene, dočim ne mara poletne jabolke Charlamowsky (Šarlamovski) in ledenke od Kronkelsa. Med zimskimi vrstami ji je najmanj podvržena

Baumannova reneta in kratko peceljnatu Kraljevo jabolko. Obe jabolki so tudi drugače odlični vrsti in zato naj jih vsak sadjar, zlasti pa v krajih, okuženih od krvave uši, pridno razmnožuje, ogiba naj se pa goriimenovanih. Nadalje se krvava uš kaj rada naseli na drevesih z gosto in močno zasučeno krono. Zato je priporočljivo izčistiti pregoste krone in posekati blizu stoječa drevesa.

Krvavi uši je zelo težko priti do živega, zlasti pa v poletnem času. Najbolše sredstvo, ki se ga rabi za poletno škropljenje se napravi iz:

- 3 kg tobačnega izvlečka,
- 6 kg zelenega mila,
- 5 l gorilnega špirita,
- 136 l vode.

Pri napravi tega sredstva se razstopi v nekaj litrah vroče vode odmerjeno količino zelenega mila in ko se je ta ohladila se doda še ostala voda in ostale snovi. Tudi mazanje s kreolinom je zelo dobro, ali to sredstvo se sme rabiti le na starem lubadu. Pozimi najbolj učinkuje škropljenje drevesa z »antiparassitom«.

Just Ušaj.

Vspored izleta v Massolombardo.

O tem izletu smo pisali v zadnji številki, v naslednjem podajamo vspered izleta:

Iz Gorice odpotujejo udeleženci v soboto, dne 27. junija.

1. dan (nedelja), dne 28. junija:

ura 12. kosilo v Imoli,

ura 14.—17. obisk okoliških sadovnjakov,

ura 18. odhod vlaka iz Imole,

ura 19.42 prihod v Ceseno,

ura 20. večerja;

2. dan (ponedeljek) dne 29. junija (Sv. Peter in Pavel):

ura 6. odhod iz Cesene v Provezzo (obisk sadovnjakov g. Righi-ja),

ura 7.30 odhod iz Provezze v Monticino (obisk sadovnjaka g. Bartoletti-ja),

ura 9. odhod iz Monticino v Montale (obisk črešnjevih nasadov, last Dobrodelnega društva v Ceseni),

ura 10. obisk kr. kmetijske šole »Filipo Re«,

ura 12. kosilo,

ura 15. ogled izvozne zadruge kmetijskih pridelkov,

ura 16. ogled zadruge za kmetijske obrti.

Iz vsporeda izleta je razvidno, da bo izlet nudil mnogo podučljivega za kmeto-

valce in za izvozničarje. Kdor se namerava udeležiti izleta, naj se nemudoma javi, ker ni mogoče sprejeti več kot 60 udeležencev.

Prijave sprejema oddelek za sadjarstvo v Gorici, via Trieste 43, in Kmetijska oddelka v Ajdovščini in v Tolminu.

Udeležencem je zagotovljena polovična vožnja; stroški bodo znašali približno 250 L za posameznika.

Vinogradništvo in kletarstvo

Kongres zastopnikov združnih kleti.

Dne 5. maja t. l. so se zbrali v Modeni zastopniki združnih kleti na prvem kongresu »Zveze združnih kleti«. Kongresa so se udeležili različni dostojanstveniki in strokovnjaki, med drugimi zastopnik ministrstva. »Urad za kmetijski potovalni pouk« naše pokrajine je odposlal na kongres tudi svojega zastopnika v osebi voditelja posebnega »oddelka za sadjarstvo in vinogradništvo« v Gorici.

Na kongresu je bila najprej podana kratka zgodovina združnih kleti v Modeni in v okolici. Zdržne kleti so nastale pred približno dvajsetimi leti: povod ustanovitvi pa je dala izredno bogata vinska letina, ko vina sploh ni bilo mogoče prodati. Izkazala se je potreba (podobno kot se kaže danes pri nas) izboljšati kakovost vin, predvsem pa upeljati modernejše naprednejše kletarstvo, ki naj bi ustvarilo enoten in stalen tip vina za veletrgovino, kar je v malem popolnoma nemogoče. Tako so nastale prve združne kleti, katerim so sledile druge in danes je v »Zvezi združnih kleti« včlanjenih 18 združnih kleti samo iz okolice Modene. Navedenih 18 združnih kleti zamore pripraviti in vkletiti približno 200.000 hl vina (za dve dobri letini cele Vipavske doline). Navedene združne kleti danes gospodarsko uspevajo in razpolagajo z dobrimi vini, stalnega tipa, z vini sposobnimi za veletrgovino.

Drugo predavanje se je tikalo združnih kleti in davka na premožnost (ricchezza mobile). Sklenjena resolucija zahteva od države, naj oprostí združne kleti tega davka.

Nadalje je bilo razmotrivano vprašanje užitninskega davka na vino in se zahteva ukinitve te dajatve.

Poslanec Marescalchi je držal predavanje o vinski industriji. Rekel je, da leži težišče vinarstva v razvoju združnih kleti. Predavatelj je pokazal različne hibe, ki jih ima majhno kletarstvo, ki mmoži delo in večja stroške. Primerjal je vinarstvo s pivovarstvom in upravičeno trdil, da ne bi danes izdelali na svetu letno 300 milijonov hl piva, v primeri z 178 milijoni vina, ako se bi pri pivovarstvu omejili na domačo majhno obrt.

Kot zadnja točka je bilo na dnevnem redu vprašanje kredita in izražena je bila zahteva, naj se združnim kletem kolikor mogoče omogoči ceneni kredit od strani države.

Zastopnik vlade je izjavil k sklepu, da bo kolikor mogoče upošteval želje organizacije združnih kleti.

P. V.

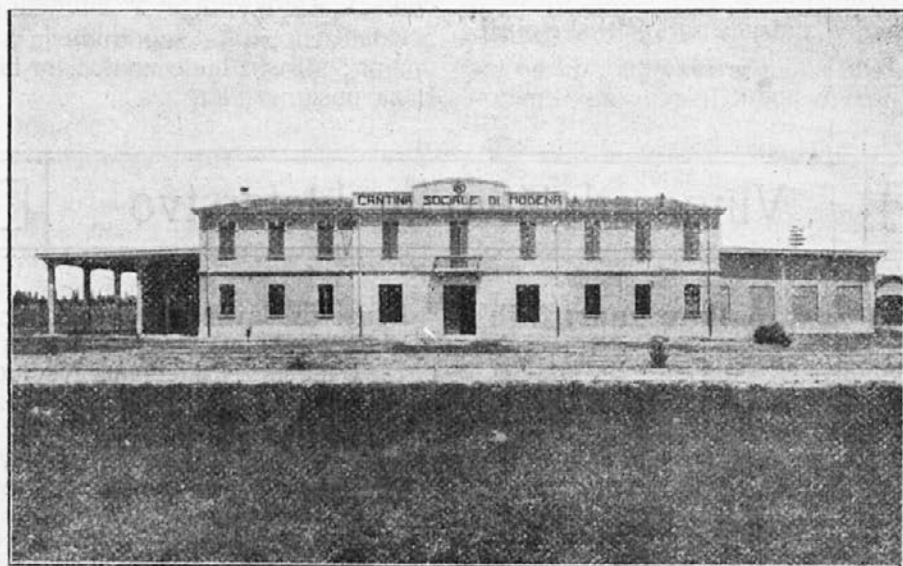
Obisk združnih kleti v okolici Modene.

Kongresu združnih kleti je sledil obisk posameznih kleti, ki je bil zelo podučljiv. V dveh dneh se je izvršil obisk pri 15 kletih.

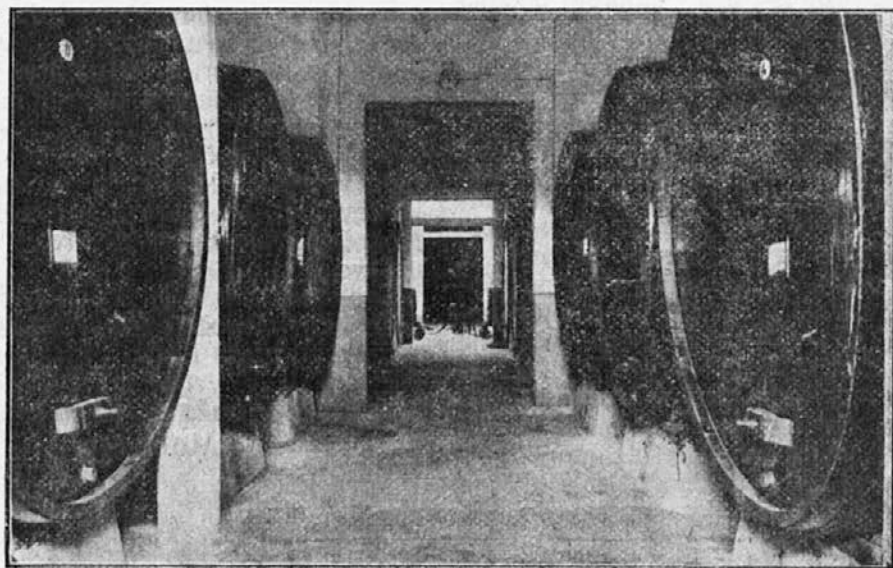
V okolici Modene imajo predvsem dva dohodka, to je živino in vino. Pred pri-

bližno dvajsetimi leti je nastala velika vinska kriza, ki je postajala iz leta v leto vedno bolj nevarna. Kmetje so pridelali $1\frac{1}{2}$ do 2 milijona q grozdja, vina pa niso mogli prodati. Kletarstvo je stalo na zelo

nizki stopinji, posebno ker je bilo razdeljeno na zelo majhne kleti, vino je imelo malo stopinj alkohola in zato se ni dolgo vzdržalo. Poleg tega pa je bila v pokrajini veliko tevilno najrazličnejših tipov vin (kot



Poslopje „Zadružne kleti“ v Modeni.



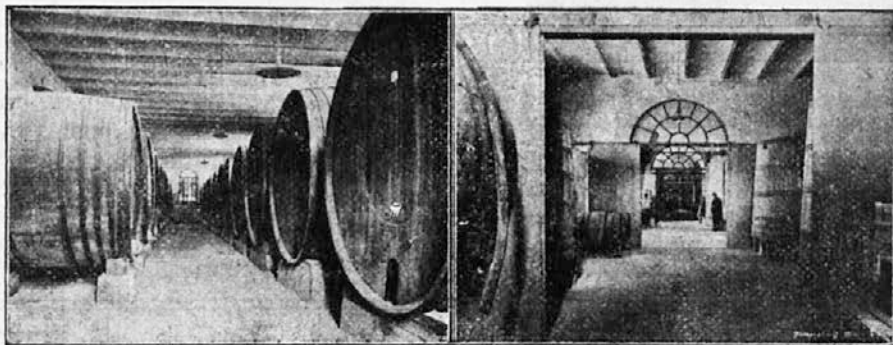
Notranjost „Zadružne kleti“ v Modeni.

pri nas). Umevno je da ni bil mogoč izvoz takega vina. Ako se ne bi kaj ukrenilo za odstranitev vinske krize, bi gotovo kriza udušila vinogradništvo in gospodarsko upropastila kmeta.

Par uvidevnih ljudi se je spravilo na delo. Pri svojem delu so naleteli na mnogo neprilik in težkoč ter razočarani, vstrajno delo pa je vendar rodilo sad in tako je nastalo 20 združnih kleti z približno 2500 člani, ki pridelajo do 400.000 q grozdja,

brez strahu, da ne bi mogle prodati svojega pridelka. Večji del obiskanih kleti je prodalo celotni pridelek že pred Božičem.

Ustanovitev združnih kleti pri začetku ni bila po godu velikim vinskim trgovcem, danes so pa ti navdušeni za združne kleti, ker se zavedajo da edino tam dobe veliko množino dobrega in stanovitnega vina, stalnega in enotnega tipa, pripravnega za izvoz.



„Združna klet“ v Cavezzo (Modena).

Oddelek velikih sodov.

Oddelek kadi in stoječih sodov.

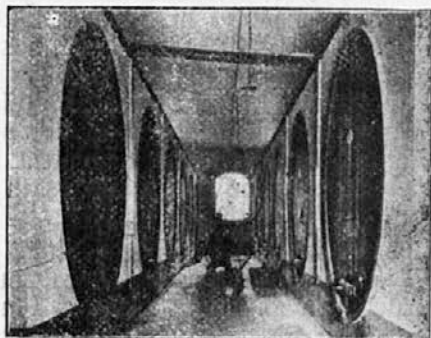
približno četrtino celotnega pridelka v pokrajini.

Podpisani sem obiskal in pregledal več združnih kleti in moram izjaviti, da sem bil vsičen nad krasnimi ustanovami, ki jih je ustvarila združna ideja. Kleti so ogromne, in v vsako se lahko vkleti 15 do 20.000 hl vina. Stroji in vsa oprava je najmodernejša. Vsaka klet ima vsaj dva grozdna mlina - robkalnika (sistem Garolla), ima dve stiskalnici, električne sesalke, filtre, itd. ter predela v času trgatve približno 2000 q grozdja dnevno. Sodi so deloma leseni, deloma v cementu. Prihranimo si opis kleti, katerega nadomešča par slik.

Kakšne koristi so pokazale združne kleti?

Korist je bila ogromna, pokrajini so bile prihranjene hude vinske krize in njih posledice. Združne kleti so izboljšale kletarstvo in dvignile celotno vinarstvo. Kleti pripravljajo velike množine pristnega, dobrega vina stalnega tipa in zato so danes

Pri nas se večkrat sliši: Imate izborna grozdja, a vina ne znate delati. Žalibog je ta govoricca resnična. Pri nas imamo precej dobro grozdje, vino pa je različno od soda do soda. Kot se mora vsaka go-



Klet v Nomantoli: cementi sodi, ki so v notranjosti preoblečeni s steklom.

spodarska panoga izboljšati in mora stremeti k veleobrbi, tako je potrebno tudi pri vinarstvu, da zgine kletarstvo v malem ter

se nadomesti z velikim obratom, z velikimi združnimi kletmi.

V naši deželi imamo že nekaj podlage za združne kleti, potrebno pa bi bilo, da



Združna klet v Sorbari. — 250.000 steklenic vina „Lambrusco“ v podzemeljski kleti.

se bi vsi vinogradniki Brd in Vipavske doline združili v močne združne kleti, te se pa zopet združile v močno Zvezo ter

tako rešile marsikatero vprašanje, katerega posamezno ni mogoče rešiti.

Pred vojno se je naše vino prodajalo že kot mošt in zato ni vino toliko časa tiščalo na domači trg, kot danes. Iz istega razloga so naše večje kleti slabo opremljene z modernimi pripravami za uspešno kletarstvo in tudi vino iz največjih kleti ni vedno enotnega tipa in tudi ni vedno zdravo, kot ga zahteva trgovina. Pri nas vlada kriza za slaba vina, za dobra vina ni krize. Zato pa ni potrebno misliti, da moramo uničiti vse trte, pač pa je potrebno, da imamo odprte oči in vidimo rešitev tam kjer je: Dobre vrste trt so potrebne, potrebno je umno kletarstvo v velikih, dobro opremljenih kletih, katere naj postavi vzajemno delo vseh vinogradnikov. Kleti oziroma Vinarske zadruge pa naj ne sprejemajo od svojih članov vina, temveč njihovo grozdje. Pogreški se delajo že pri moštu.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Uničevanje peronospor na krompirju.

V naši deželi igra gojenje krompirja veliko vlogo, posebno gojenje zgodnjega krompirja. Kmetovalci krompir precej skrbono obdelujejo, a to obdelovanje se navadno omeji na pletev in osipanje. Škropljenje z modro galico proti peronospori se pa pri nas zelo malo izvaja, večinoma ni niti poznano. In vendar je škropljenje proti peronospori zelo potrebno, ker peronospora napada vse vrste krompirja in v vseh legah, posebno pa v nižavskih in vlažnih.

Po peronospori povzročena škoda je lahko zelo velika, ker peronospora zmanjša pridelek in ga tudi poslabša. Lansko leto je povzročila peronospora posebno veliko škodo na zgodnjem krompirju v okolici Gorice.

Prvi znaki boleznih so blede-rumene lise na zgornji plati in belkaste na spodnji plati listov. Lise postajajo vedno bolj rumenkasto-rjave in ako je vreme vlažno in toplo

se lise vedno bolj širijo in združujejo. Barva listov postaja vedno bolj temna, listi sami se pa začnejo krčiti. Bolezen se pojavlja tudi na steblih, kjer opazimo rjavkaste in črne lise. Po steblih preide bolezen tudi na gomolje.

Kjer je podnebje kolikor toliko suho in kjer tla prepuščajo vodo, tam nam peronospora na krompirju ne povzroča mnogo skrbi, drugače pa je v mokrih letih in v težki vlažni zemlji, kjer nam peronospora na krompirju lahko uniči skoraj celotni pridelek.

Izkušnja nas uči, da se borimo proti peronospori pri krompirju enako kot proti peronospori pri trti, to je s škropljenjem. Za škropljenje uporabljamo 1—1½% raztopino modre galice in apna. Raztopino pripravimo tako, kot je pisal »Gospodarski list« v zadnji številki. Mesto modre galice in apna lahko uporabljamo tudi »Prah Caffaro«, ki pa je pri nas zelo malo poznan. Škropljenje gotovo uniči peronosporo na krompirju.

Krompir škropimo z navadno (trtno) škropilnico. Pri škropljenju pa moramo paziti, da poškopimo kolikor mogoče spodnjo plat listov, kar dosežemo na ta način, da podaljšamo navadno cev od škropilnice z drugo cevko, ki je zavita v kotu 90°. Prof. Montemartini pravi, da dosežemo s takim škropljenjem dvakratni uspeh, in sicer dobimo večji pridelek, drugič pa je gomolje bolj trdo, bogatejše na škrobu in na suhih tvarinah, vsled česar je mogoče tak krompir tudi lažje ohraniti. Imenovani profesor pravi, da bi morali škropljenje posplošiti. Istega mnenja je tudi podpisani, ki je bil s poskusi popolnoma zadovoljen.

Škropljenje z modro galico je torej na mestu, kdor pa ni o tem popolnoma prepričan, naj vsaj poskusi, posebno ako bo vreme vlažno. Škropiti bi morali predvsem oni kmetovalci, ki goje krompir za izvoz (Goriška).

P. Vallig.

Koruza in fižol.

Pravzaprav ne ljubi koruza nobenega sosedu poleg sebe, vendar pa sosedščina fižola koruzi mnogo ne škoduje, posebno, ako je zasajena prava vrsta fižola. Na noben način ne smemo saditi med koruzo fižola natičnika (ki plete), ker bi tak fižol bil na poti razvoju koruze in ne bi pustil koruzi, da bi se dvignila, ako jo bi veter ali kakšen drugi razlog priklonil ali polegel.

Različna so nadalje mnenja, kako naj se fižol med koruzo sadi. Nekateri hočejo saditi fižol enakomerno s koruzo, na pr. eno vrsto fižola, drugo vrsto koruze, drugi hočejo zopet pustiti skupaj več vrst koruze in potem šele eno vrsto fižola. V bistvu je eden in drugi način sajenja pravilen, samo da niso rastline pregoste, kar škoduje posebno koruzi, ki mora imeti gotovo ploščad sama za sebe.

Na vsak način pa bi moralo zginiti iz naših njiv sajenje fižola in koruze kar tje v en dan, kot pride, kar se posebno pripeti, kjer ne sade koruze v vrste. Samo z lepimi, ravnimi vrstami bomo njivo najboljše izrabili.

Presajanje koruze.

Pri nas ni v navadi presajanje koruze, a večkrat bi bilo presajanje na mestu. Kitajci presajajo tudi riž in pšenico, marsikje pa presajajo tudi koruzo. Presajanje bi bilo na mestu posebno tam, kjer je koruza na katerem mestu iz kateregasikoli razloga preredka, dočim je na drugem mestu njive sicer lepa koruza, a pregosta.

Presajanje naj se izvrši pod večer ali pa zgodaj zjutraj. Najpripravnejše bi bilo, ako bi presajali z lopato, tako da ne bi ranili koreninic koruze, temveč jo bi prenesli z zemljo vred. Presajamo pa lahko tudi s klinom, tako kot se presaja pesa ali zelje. Ako je sušno vreme, bi morali vsaki presajeni koruzi takoj po vsaditvi priliti nekoliko vode.

Pletev koruze.

Od prve pletve koruze zavisi največkrat pridelek. S prvo pletvijo namreč oprostimo koruzo najrazličnejšega plevela in istočasno koruzo tudi razredčimo. Večina kmetovalcev pusti rasti vse najmočnejše rastlinice brez ozira v kakšni razdalji se nahajajo ena od druge. Dobro, a tak kmetovalec naj ne pričakuje dobrega pridelka na zrnju, pač pa dober pridelek slame.

Kako velika naj bo razdalja med koruznimi rastlinami? Izkustvo nas uči, da je najprimernejša razdalja med eno in drugo rastlino 35 cm v vrsti, ako so vrste 65 do 70 cm oddaljene ena od druge. Ako pa smo sejali koruzo z roko (ne v vrste) naj znaša oddaljenost koruze od koruze pol metra.

Pridelek svilodov.

Iste pogoje, kot druga leta, so delali svilodarji tudi letos. Niso si zagotovili dovolj murvinega listja in zato so ga bili prisiljeni kupovati v zadnjih dneh razvoja sviloprejk po zelo visokih cenah, ki so dosegle tudi 100 in celo 150 L za 100 kg. Umevno je, da tako visoka cena murvinega listja onemogoči skoraj ves dobiček pri sviloprejkah. Zpomniti si moramo za bodoče, da si moramo zagotoviti listje o pravem času in pa da je murva precej dobičkanosno drevo, katerega moramo razmno-

žiti. Zelo mnogo mest je, ki nam ne dajejo popolnoma nobenega dobička in kjer se bi murva dobro razvijala. Izrabimo taka mesta.

Ko smo prestali skrbi z rejo sviloprejk in so se gosenice zabubale, imamo eno veliko skrb: kako bube - svilode najdražje prodati. Trgovina s svilodi v Gorici ni urejena tako, kot je v ostalih pokrajinah Italije, kjer deluje zelo veliko število sušilnih zadrug za svilode. V okolici Gorice je pridelek svilodov dovolj velik, da bi mogla uspevati močna zadruga za sušenje in prodajo svilodov, ki bi članom tudi razdeljevala že izvaljene črviče. Letos se zopet mnogo svilodarjev pritožuje, da se seme ni hotelo izvaliti in da imajo zato občutno škodo.

Občutno škodo bodo imeli nekateri tudi zato, ker bodo svilode slabo prodali. Kot vsako leto, bodo nekateri prodali popolnoma enako blago najmanj 5 L ceneje, kot drugi. Tako nastala škoda znaša pri eni onči celih 300 do 500 l, znesek, ki je dovolj znaten.

Ali je mogoče napraviti brez zadruga, da bi svilodarji svoj pridelek najdražje prodali? To je popolnoma izključeno. Marsikje v Gorici (tudi pri uredništvu »Gospodarskega lista«) zveste, po kakšni ceni so prodali svilode v poljubnem mestu Italije dva dni prej, ker so cene razvidne iz milanskega trgovskega lista »il Sole«; vse te cene pa morejo biti le merilo, niso pa veljavne za goriški trg in oni dan, ko nekdo pripelje ali prinese svoje svilode v Gorico. Posestnik - prodajalec svilodov je več ali manj izročen milosti ali nemilosti kupeca svilodov, ker besede same v trgovini zelo malo pomagajo. V trgovini pomaga konkurenca, konkurenco pa bi mogla napraviti samo zadruga, ki bi od svoje strani imela že sklenjeno pogodbo s tvornico svile ali izvozno družbo svilodov, recimo v Milanu.

Potrebna je torej taka zadruga, ki naj se bi pri začetku učila iz iskušenj podobnih zadrug v stari Furlaniji, kjer je podobnih zadrug zelo mnogo.

Danes (8. VI.) stanejo svilodi v Italiji približno 27 do 28.50 L za kg.

Čebelarstvo

Čebelarska razmišljanja.

1. Čebelarenje z zgodnjo pašo se lahko smatra z akacijo dovršeno. Če pogledamo na uspeh, moramo žal, ugotoviti, da je letos paša prvega polletja skoro docela odpovedala. Če raziskujemo po vzrokih moramo ugotoviti, da je temu kriva velika zguba čebel in to vsled nestalnega vremena in hudih nališov. Akacija je obetala zelo ugodno, a čebele so imele, žal, le par ugodnih dnevov, nalivi so po eni strani zelo reducirali čebelne družine, na drugi strani pa zelo škodile cvetju. Ves trud, ki smo ga imeli z zgodnjim špekulativnim pitanjem, so nam nalivi prečrtali, a za sledečo travniško pašo bi imeli vremena sicer ugodna, toda čebel malo. Iz tega se za bodočnost lahko učimo:

a) Če naznanja vremenska prognoza v prvem polletju slaba vremena, ni svetovati

pričeti z zgodnim in špekulativnim pitanjem;

b) kazalo bi ob nestalnem vremenu v aprilu zapirati čebele, ter jih izpuščati le ob lepem, ugodnem vremenu, tako bi obvarovali mnogo čebel pred poginom ob neurju;

c) iskati je treba čebelam višje ležeča pasišča, v slučaju, da se je paša — bodisi ekacijeva ali pa travniška — izjalovila v nižinah;

d) treba je razumno izrabiti poznejšo pašo v drugem polletju (kostanj, ajdo, hojo, jesensko resje);

e) prvo skrb pa mora imeti čebelar v takih katastrofah, da si predvsem svoje čebelne družine okrepi. Ne bilo bi modro takih dobrih rojev prodajati, marveč jih obdržati doma ali še najboljše, da jih zopet vračamo panju.

II. V okrepitev rojev priporočajo strokovni listi (kakor: *Bull.d Apicultr. Leipzig Bienenzeitung*, *B.enevater* 1919. str. 183), naj se — predno gre roj iz panja — odstrani stara matica. Večkrat se namreč zgodi, da je matica prestara in izčrpana. Vsled teg dobimo naslednje leto le šibke družine. Tudi so dognali, da je prvi roj, ki roji z mlado matico nenavadno močan. Tako dobimo za bodočnost krepke roje. Tega pravila se čebelarji v Ameriki splošno drže.

III. Mesec junij je pri nas čas rojev. Ko smo roj ogreblj in ga pravilno postavili v novo bivališče, je treba paziti, če se je matica oplodila seve, če je roj imel mlado matico, ker stara je itak oplojena. To najlepše ugotovi čebelar, ako opazi v panju svežo zalego. V tem slučaju je v panju vse v redu. Če pa v teku 14 dni zalege ni zaslediti, naj se panju pomaga ali z matičnjakom ali s svežo zalego, ker sicer je nevarnost, da si družina izbere trotovko.

IV. V dobi, ko so čebele malo medu nabrale, postanejo čebelarjem in čebelam trotje velika nadlega.. Kaj ž njimi? Po nekod se čebelarji poslužujejo kar mesarjenja ali obglavljanja trotov. Iz panja izvlečejo trotovino in potem odprejo z nožem zalego tako, da poškodujejo glave trotom. Nato postavijo satnik zopet v panj in prepuščajo čebelam, da izvlečejo mrfve trote iz celic in satnik očistijo. Mi smo odločno

proti tej metodi, ne le zato, ker je grda, temveč ker je zelo nevarna za čebele. Izčimi se prav lahko nevarna kuga, ko začne trotova zalega gniti v satnikih. Pa tudi če se kaj takega ne zgodi, se zaželjen namen vendar ne doseže. Matica pričinja v izčiščene celice leči znova trotovno zalego.

Čebelar C. P. Dadant je tudi proti postem za irote, ker so v silno nadlego delavkam (*Apic.* 1921. pag. 197).

Da matica preneha s palaganjem trotovne zalege, jo prisilimo s tem, da zamorimo v družini nagon rojenja. To dosežemo, če družino oslabimo ali napravimo umetne roje, saj že po naravnem rojenju preneha matica s trotovno zalego. Torej naravni ali umetni roji nam pomagajo za tretji trotovno zalego.

V. Najljubše opravilo čebelarja, trčanje medu, je bilo letos zelo omejeno. Kdaj naj trčamo? Glede tega so strokovnjaki raznega mnenja. Schachinger pravi v »*Bienenvater*« (1920. str. 108), da naj se s trčanjem počaka, dokler se voda iz medu ne spuhiti. To se po njegovem mnenju zgodi po treh dneh. Nato meni, da je med zrel. *Leipziger Bienenzeitung* (1925. str. 77) pa pravi, da je bilo staro pravilo trčati med, ko so satniki po večini zadelani, vendar ni proti trčanju svežega nepokritega medu, priporoča pa, naj se tak med hrani nekaj časa v odprti posodi na solnčnem zaprtem kraju.

Dr. Josip Ličan.

Zadružništvo

David Doktorič.

Obvarujmo naše zadrage duha korupcije!

Pravijo, da se za denar vse dobi. V resnici vidimo, da od lakomnega človeka z denarjem vse dosežeš. Za denar proda svojo dušo, svojo vest, svoj narod. Lakomnost pozablja vrednost osebne časti, onečašča najsvetejše ognjišče naše družine, zastruplja vse naše javno življenje.

Čujmo zvesto, da se ta kuga ne zaleze v naše zadrage.

Največja nevarnost preti tozadevno posebno konsumnim zadrugam. Neštete so prilžnosti, da bi se kdo polakomnil zadržnega imetja. Mnogokrat se prikaže skušnjava v obliki trgovca, ki želi svoje blago oddati. Obljubi voditelju zadrage gotove odstotke od blaga, ki ga bo pri njemu za zadrugo kupoval, ali mu da kar nekaj gotovine na roko pri sklenjeni kupčiji. Kako lahko se bo zgodilo, da bo voditelj svojo vest potolažil, češ, saj blago je dobro, zadruga ne trpi nobene škode, meni pa pride nekaj liric tudi prav, posebno ker

zadruga po navadi svojih ljudi ne plačujejo kdove kako gospodsko.

A taki-le izgovori so prazni in takemu postopanju pravimo »korupcija«. Potom takega podkupovanja pride zadruga v največje nevarnosti. Voditelj, ki je dovzeten za tako podkupovanje, bo gotovo upropastil zadrugo.

Pri kupovanju blaga se zastopnik konsuma ne bo več oziral na konkurenčne cene in na kakovost blaga, ampak glavni nagib za sklepanje novih kupčij mu bo *na-grada*, ki jo dobi. Blago bo kupoval od tistega trgovca, od tiste tvrdke, ki bo njemu dala najvišjo podkupnino.

Načelstvo in nadzorstvo naj čuvata, da ne ustvarita priložnosti za take skušnjave s svojo brezbriznostjo, ker v tem slučaju bi vsi člani načelstva in nadzorstva bili soodgovorni za nastalo škodo.

Bog varuj naše zadruga tega duha korupcije!

Sprememba garancijskega zakona.

v korist združnim posojilnicam. Uradni list »Gazzetta ufficiale« z dne 2. maja t. l. št. 102 objavlja kr. zakonski odlok z dne 5. aprila 1925. št. 491, s katerim se je spremenil kr. zakonski odlok z dne 9. decembra 1920. št. 1883. Zakon se do sedaj, vsaj pri naših zavodih, ni drugače uveljavljal, kot da smejo na podlagi njega nadaljevati svoje poslovanje, tudi če imajo zgubo. Vsled tega tudi spremembe nimajo posebnega pomena za prakso. Če koga zanimajo, dobi lahko podrobne informacije pri Zadržni zvezi. Hvala Bogu, da smo si pomagali po večini brez državne pomoči. Če bi nanjo čakali, bi se nam slabo godilo v preteklih letih. *Doktorič.*

Žigosanje kolkov v trgovskih knjigah s slov. besedilom.

Naša Zadržna zveza se je svoj čas pritožila pri videmski finančni intendanci v Vidmu, ker predstojniki registrskih uradov niso hoteli žigosati kolkov v naših slovenskih knjigah.

Še predno smo prejeli odgovor, je pouk koristil. Sedaj imamo v rokah uradni odgovor finančne intendance z dne 13. maja 1925. št. 14664-1925 Rip. II A, s katerim oblast prizna, da je bila naša zahteva pravična. Uradniki registrskih uradov morajo žigosati kolke v predloženih trgovskih knjigah ne gledé na jezik, v katerem so tiskane.

Zadruga in podpisovanje z združno zvezo.

Nekateri zadržarji imajo navado, da se v uradnih zadevah obračajo pisмено do uradnikov Zadržne zveze. Marsikdaj so pa uradniki po uradnih poslih odsotni in pisma naslovljena na njih imena morajo čakati njih vrnitev. Pisma naslovljena na urad se pa seveda sproti odpirajo. Zadržarji, ki se drže gori omenjene navade, naj sami presodijo, ali jim je to v korist in ali ima pošiljanje pisem na *zasebna* imena v *uradnih* zadevah kak pomen.

Posojilnice in skupno nakupovanje blaga.

Že od nekdanj so nekatere naše posojilnice posredovale pri nakupovanju gotovih vrst blaga, ki ga potrebujejo njih člani v večjih množinah, kakor modre galice, žvepla, tomaževe žindre, turšice in tu pa tam še kaj drugega.

Pri tem posredovanju ima Zadržna zveza kot dobaviteljica to ugodnost, da tudi velike kupnine lahko in brez skrbi posojilnicam kreditira, ker te nudijo s svojim neomejenim jamstvom brez dvoma popolnoma varno kritje za posojene svote. Zato odpadejo nasproti posojilnicam menice in razna porošstva, katerim se napram zadržgam z omejenim jamstvom ne more odpovedati. To na vsak način znatno olajšuje poslovanje.

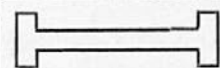
Posojilnice pa morajo biti pri kupčiji z blagom zelo previdne.

1. Nikdar naj blaga ne kupijo več, kakor so se člani s svojimi podpisi obvezali prevzeti.

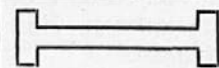
2. Blago naj oddajo redno le proti gotovini. Dobijo se seveda upoštevanja vredni slučajji, da član ne more plačati, čeravno zasluži, da se mu blago zaupa. V teh slučajjih bi morali postopati kot pri navadnih posojilih. Član in porok naj podpišeta menico. Dolg se vpiše v knjigo posojil in

dolžnik mora plačevati obresti kakor je to običajno pri drugih posojilih.

3. Pazite, da točno izračunite, koliko blago v resnici stane. Pri tem se morajo razen fakturane cene upoštevati vsi stroški za voznino, delavce, poštnine, obresti itd.



Vprašanja in odgovori



Vprašanje št. 23.: Naš domači trgovec prodaja namesto modre galice nek prah, ki je cenejši kot modra galica in ki po trgovčevi izjavi koristi proti peronospori še bolj kot modra galica. Prah ima napis »Caffaro«. Ali ste že slišali o tem prahu in kaj je na stvari resnice?

Odgovor: Prah »Caffaro« vsebuje predvsem baker in klor. V starih pokrajinah Italije uporabljajo zelo mnogo tega prahu namesto modre galice in ako sodimo po vesteh iz časopisja, je prah »Caffaro« zelo priporočljiv, posebno ako je cenejši nego modra galica. Imenovani prah se raztopi v vodi, in sicer se vzame 1 do 2 kg na 100 l vode, raztopno pa razpršimo po trtah z navadno nahrbtno škropilnico. Mi sami še nismo poskusili prahu »Caffaro«. Mogoče ga je uporabljal kdo od čitateljev, ki je naprošen, da pove svoje izkušnje.

Vprašanje št. 33.: V neki drogeriji v Gorici sem hotel kupiti žveplo za žveplanje trt, drogist pa ni imel navadnega rumenega žvepla, temveč mi je vsiljeval neki sivkast prah, katerega je označil za »sirovo žveplo«. Sirovo žveplo mi je drogist ponujal po ceni 55.— L za 100 kg in trdil, da deluje to sirovo žveplo enako kot drugo. Vam je kaj znano?

Odgovor je približno tak, kot na prejšnje vprašanje. Nekateri italijanski strokovni listi in strokovnjaki trdijo, da se da s »sirovim žveplom« prihraniti polovico izdatka na žveplu. Prednost sirovega žvepla: tiči baje v tem, da so v njem nekatere snovi, ki povzročijo, da se žveplo lažje prime listov in da tako hitro ne pade na tla. Seveda mora biti sirovo žveplo dobro zmleto. Strokovnjaki pravijo, da je v sirovem

žveplu v resnici manj čistega žvepla, — da je manj odstotno, — a ker se ga manj vporabi — ker težje odpade z listov — da je iste količine čistega in sirovega žvepla isti učinek.

Mogoče so trditve nekaterih italijanskih strokovnjakov resnične in da bi mogoče v resnici s sirovim žveplom prihranili polovico izdatka za žveplo in zato smatramo, da je stvar vredna poskusa. Tako žveplo dobite danes tudi pri Zadrugi zvezi v Gorici. Stane tudi 55.— L za 100 kg.

Vprašanje št. 34.: Zakaj ne uredite Vi pri gospodarskih organizacijah ničesar za izvoz našega vina. Pred vojno je šlo na Dunaj in drugam zelo mnogo mošta, sedaj pa nič. Zganite se!

Odgovor: Vaše vprašanje bi bilo vredno članka in nekaj desetih predavanj po deželi. Letos se bo sicer vino lahko prodalo, a vprašanje je, kako bo v bodoče.

Izvoz vina iz naše dežele je precej otežkočen, ker mi v resnici nimamo nobenega vina za izvoz. Vsaka klet ima svoje vino in če bi inozemski trgovec hotel kupiti večjo količino enotnega vina, ga pri nas ne bi dobil. Mešati poljubna vina pa ne gre. Zato je pri nas najvažnejše vprašanje pripravljati enotna vina in v tem oziru bi Vam svetovali članka o »Zadrugi kletih«. To moramo napraviti, ako smo kaj vredni.

Vprašanje št. 35.: S čim naj pogojim ajdi in strniščni repi. Ali je boljši domač gnoj ali kakšno umetno gnojilo?

Odgovor: Svetovali bi Vam predvsem superfosfat, in sicer 4 kg na 100 štirjaških metrov. Na vprašanje se pa še povrnemo v prihodnji številki.

Tržni pregled

Žita: Cene pšenici so v zadnjem mesecu nekoliko zrastle, a ne za mnogo. Žetev izgleda zelo različno. V Južni Italiji kaže žetev izborna, v ostali Italiji pa je razvoj v zastanku in žita kažejo nagnenje k poležavanju.

Cene v Milanu so sledeče:

| | |
|-------------------|--------------|
| pšenica inozemska | 172 do 177 L |
| koruza | 110 do 112 L |
| oves | 120 do 122 L |
| rž | 150 do 160 L |
| ječmen | 150 do 160 L |

Moke:

| | |
|---------|--------------|
| 00 | 240 do 255 L |
| 0 | 230 do 240 L |
| I | 207 do 213 L |
| koruzna | 129 do 132 L |

Cena jugoslovanski koruzi je v zadnjem času odločno zrastle, kar je posledica porasta cene na jugoslovanskih tržiščih in zboljšanja dinarja napram liri. Cena na vagone je danes približno 105 L brez vreč franko Postojna.

Živina: ima danes približno isto ceno, kot je bila osnačena v zadnjem »Gospodarskem listu«.

Krma: Mnogi nalivi so pokvarili po Italiji zelo mnogo ukošene krme, vsled česar je cena staremu senu nekoliko porastle. Prva letošnja košnja je po poročilih iz starih pokrajin izpadla precej slabo in tudi blago je slabejše.

Pri nas se cene vrte okoli 25 do 30 L, pri kmetovalcu 15 do 20 L.

Otrobi pšenični notirajo Franko Milan 101 do 106 L za q, koruzni pa približno 5 L manj.

Močna krmila (oljnate pogače) stanejo 125 do 130 L za 100 kg.

Mlečni izdelki: Cena maslu je širom Italije precej padla v ceni, kar bi bila posledica zmanjšane izvoza. Padec cene maslu je v tej dobi tudi naravna posledica povečane proizvodnje. V nekaterih mestih Italije se dobi maslo tudi po 13 L, in to mlekarniško maslo.

Sir se dobro drži v ceni.

Vino: V starih pokrajinah so se cene vinu nekoliko dvignile, ravnotako kot tudi pri nas. Vipavsko vino se danes prodaja po ceni 150 do 200 L za 100 l.

V kolikor je mogoče že sedaj ceniti bodočo vinsko letino, kaže ista v Italiji mnogo boljše, nego lani v istem času.

Galica je v zadnjem času pri trgovcih nekoliko porastle v ceni, kar pa ni bilo opravičeno v taki meri. V splošnem so cene galici in žveplu nespremenjene. V prihodnji številki priobčimo podatke o odstotnosti angleške in različnih italijanskih galic.

Umetna gnojila: Čilski soliter stane na vagone približno 162 L za q. Cena je v zadnjem času nekoliko porastle, kar je posledica porasta vrednosti šterline, ki je merodajna za ceno čilskega solitra. V šterlinah je cena solitru ostala ista, kot prej.

Tomazeva žindra bo letos dražja nego lansko leto in izgleda, da bomo imeli iste cene, kot v letu 1923, to je približno 43 do 45 L franko kolodvori naše dežele, seveda na debelo, to je na vagone.

MODRA GALICA V ITALIJI.

Letno se izdelava v Italiji približno 750.000 q modre galice, ki več kot zadostuje za konsum italijanskega vinogradništva, tako, da jo je mogoče tudi izvažati. Mnogo galice se izvozi iz Italije v Jugoslavijo in letos jo je kupila Kmetijska družba v Ljubljani 18 vagonov.

PATAKONI - PALANKE.

S 30. junijem stopijo iz veljave bronasti novci od 5 in 10 stotink (velikega kova). Po tem roku do 31. julija 1925 jih bodo sprejemali samo poštni uradi, železniške blagajne in podružnice emisijskih bank. (Emisijske banke so Banca d'Italia, Banco Napoli, Banca di Sicilia, ki emitirajo — izdajajo bankovce).

Gospodarski koledar

Kmetovalec v juniju.

Na njivi: Pri žitu bi morali odstraniti s škarjami vse snetljive klase. Za tako delo so najpripravnejše ženske, ki naj bi z ostrini škarjami odrezale vse take klase ter jih zbirale v svoj predpasnik, odnesle domov in sežgale. S snetljivimi klasi ne bi smeli otrsati med žitom, ker se bi črni prah oprjel zrnja na drugih klasih, s čemur bi bolezen samo razširili. Iz istega razloga naj se izvrši to opravilo v mirnem mremenu, ko ni vetra. Za gnojenje s čilskim solitrom je pri žitu v splošnem prepozno.

Krompir oproščamo različnega plevla, mu pognojimo s čilskim solitrom in ga poškopimo z raztopino modre galice (čitaj poseben članek). S solitrom pognojimo tudi koruzo, ki naj ne raste v plevlu.

Sedaj je poslednji čas, da zasadimo dovolj krmne pese in takih podobnih krmskih rastlin za prašiče. Kjer pesa že raste, jo moramo osvoboditi plevla, jo razredčiti in ji pognojiti. Pripravno gnojilo je čilski soliter ali pa gnojnica.

Na senožeti: Začela se je košnja. Seno naj bo pokošeno tedaj ko je večina trav in detelj v cvetju, ne pa komaj takrat, ko so že odcvetele. Trave so sočne in lahko prebavljive samo do cvetja, pozneje postajajo vedno bolj lesnate in neprebavljive. Ako pa dobiva živina mnogo težko prebavljive krme, ima s tako krmo mnogo opravila in je mora zavžiti veliko količino. Taka živina ima navadno zelo velik vamp.

Zapomnimo si, da prav ničesar ne pridobimo, ako pustimo travo dolgo rasti. Trave bomo imeli mogoče nekaj več, a ta večja količina ni toliko vredna, kot zgubi krma na svoji redilni vrednosti.

V vinogradu: Moramo škropiti in žveplati. V prejšnji številki »Gospodarskega lista« je bilo omenjeno, da se peronospora najbolj širi predvsem v vlažnem in toplen vremenu, ki nastopi predvsem po dežju. Takoj, ko je deževnica izginila iz

trtnega listja, moramo vzeti na hrbet škropilnico in trte poškopiti.

Raztopina modre galice mora biti pravilno pripravljena, tako kot je pisal »Gospodarski list« v svoji zadnji številki. Marsikdo je škropil o pravem času in dovolj izdatno svoje trte, a uspeha ni imel nobenega, ampak celo samo škodo. Listje je porjavelo, kot da bi bilo ožgano. Vzrok tega tiči v kislobi raztopine, kateri je bilo dodanega premalo apna.

V sadovnjaku: Vsak napreden sadjar bi moral v tem mesecu poškopiti vse jablane in hruške, pa tudi češplje z 1% raztopino modre galice in apna (kot se pripravlja za trte). Seveda ne bomo škropili recimo onih hrušk, ki bi morale kmalu dozoreti, ker na zrelem sadju ne sme biti sledov modre galice, ki pokvari okus najboljšemu sadju. Škropljenje posebno koristi mlademu sadnemu drevju, katerega zelo rade napadajo različne glivične bolezni.

Na cepljena drevesa moramo paziti, da se nam cepiči iz kateregakoli razloga ne polomijo. Cepiči naj bodo zaščiteni.

Proti listnim ušem pomaga tobačni izvleček, kakor smo že pisali.

V vrtu: Pletev in osipanje mora biti naše vsakdanje delo. Ako bi suša pritisnila, moramo zalivati. Zapomniti si moramo enkrat za vselej, da zelenjava ne uspeva ne v plevlu in ne v presuhi zemlji.

V tem mesecu presajamo glavno zelje (kapus), vnovič sadimo grah, sejemo salato, predvsem salato endivijo. Pri paradižnikih se moramo boriti proti peronospori, isti kot pri trti in krompirju; tudi borimo se na isti način kot proti peronospori pri trtah in pri krompirju, to je, da poškopimo paradižnike z raztopino modre galice in apna.

Skrben vrtnar ne drži — razen v zimskem času — v vrtu neposajene zemlje. Kjer spravi en sadež pod streho, tam zasedi drugega. V izrabljanju najmanjšega kotička zemljišča se spozna posestnikova oziroma vrtnarjeva skrbnost.

Kdor je zasadil česnik, ga bo proti koncu meseca že pobral. Skrbno naj ga očisti in obesi, da se bo lepo posušil in ne pokvaril. Mislimo, da se kmetovalci še spominjajo, da je stal letos česnik okoli 10 L en kg.

V hlevu: Ker je v hlevu vedno več ali manj vlažno — vsled izdihavanja in gnojnice — se začnejo z nastopom vročine množiti glivice najrazličnejših nalezljivih bolezni. Vročina in vlažnost so namreč glavni predpogoji za množenje glivic (bakterij itd.). Zato pa mora biti prva skrb vsakega živinorejca, da drži hlev suh. Skrbeti moramo za odvod gnojnice, ki naj se zbira v gnojnišni jami.

V vročini začne gnojnica kaj rada smrdeti. V vročini se namreč gnojnica začne razkrajati in to kar smrdi, je dušik-amoniak, ki je v gnojnici in v gnoju najdragocenejša snov. Ako hočemo onemogočiti razkrajanje gnojnice, jo moramo ali razpeliati po njivah in senožetih ali pa ji moramo dodati v jami nekoliko katrana.

Ponovno svarimo pred krmljenjem ugrete krme, ki povzroča napenjanje.

Za prašiče je najcenejše in najzdravejše krmilo domača detelja. Prašičem je potreben čist zrak in pregibanje.

V kleti: Ako smo vino pretočili, ni posebnega dela. Paziti pa moramo predvsem na kam, katerega onemogočimo, ako držimo vedno poln sod ali pa da držimo prazni del soda dobro zažveplan. Pomaga tudi dodatek metabisulfit, katerega uporabimo 5 gramov za hl vina.

Na domu: Bliža se čas setve ajde, strniščne repe. Tem sadežem moramo gnojiti z nekoliko superfosfata, katerega si čimprej nabavimo, da bo pri rokah, ko ga potrebujemo. Seveda si moramo preskrbeti tudi potrebna semena.

TEČAJ ZA CEPLJENJE TRT V ZELENO.

ki se je vršil pod okriljem Sadjarskega in vinarskega oddelka v Gorici v dneh 18. in 19. maja, je privabil okoli 60 udeležencev, ki so se pa končno skrčili na 30. Udeleženci so poslušali zelo pazljivo vse razlage v deželni trtnici pa je vsakdo lahko preizkušal svojo spretnost.

Nagrade za vzorne hleve in gnojnike.

Kr. komisija za Furlanijo je odločila 25.000 L., ki naj se razdele kot nagrade za vzorno ureditev hlevov in gnojnikov. Natečaj bo kmalu razpisan in sicer se bodo razdelile nagrade posestnikom goriškega, komenskega, ajdovskega in idrijskega okraja. Celotni znesek bo razdeljen na več nagrad, od katerih bo najvišja znašala 1500 L, najnižja pa 300 L.

Nagrade za ureditev planin.

Ravnotako je bilo določenih 30.000 L., ki naj se razdele kot nagrade za zboljšane planine. V poštev pridejo planine na Tolminskem, v idrijskem, trbiškem in bivšem vipavskem okraju.

Kr. komisija je nadalje določila 5000 L. za nabavo *medalj in diplom*, ki se bodo razdelile onim, ki bi dobili kakšno nagrado.

CEPLJENJE PRAŠIČEV.

Iz več vasi smo dobili obvestilo, da oblasti ne dovolje preventivnega cepljenja prašičev (preventiven = onemogočevalen, bolžen se ne more razviti), pač pa dovolje kurativno cepljenje (kurativen = zdravljen, ako je prašič že obolel, se ga cepi, da ozdravi).

Taka odredba je brez dvoma precej zastarela in našim kmetovalcem ne gre v glavo. Svetujemo prizadetim občinam, da se obrnejo s prošnjo na Ufficio veterinario provinciale (v Vidmu) in prosijo za preventivno cepljenje.

UŠI PRI ŽIVINI

odpraviš s tekočino, katero takole pripraviš: Vzemi 1 liter vode in jo segrej. Ko je voda vroča raztopi v njej 10 dkg navadnega mila (za pranje), potem pa vse skupaj vlij v drugo kositerno posodo, kjer imaš 2 l petroleja. Vse skupaj dobro premešaj in pusti, da se ohladi. Nato vzemi pol litra te tekočine in razredči jo z navadno vodo na 5 litrov in s to tekočino operi živino.



Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje.

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrčko in tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

Vabilo
na redni občni zbor
Mlekarske zadruge v Trnovem

ki se bo vršilo v **nedeljo dne 14. junija 1925** ob 4. uri popoldne v prostorih mlekarnе s sledečim vsporedom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predstojništva.
3. „ nadzorništva.
4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1924.
5. Volitev predstojništva in nadzorništva.
6. Sklepanje o ukrepih glede vnovčenja češpelj.
7. Slučajnosti.

Letni in končni račun, predloge, ki se bodejo o njih stavili občnemu zboru in poročilo nadzorništva so od 1. junija naprej razpoloženi in jih združniki lahko pregledajo vsak dan ob uradnih urah.

V Trnovem, dne 31. maja 1925.

Načelstvo.

Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami.
Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami
Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami
Domači živinozdravnik
Domači zdravnik
Nasveti za hišo in dom
Naše gobe
Reja domačih zajcev
Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razglednice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)